

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-15>

УДК 351/354

*Хожило Ірина Іванівна,**доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
НТУ «Дніпровська політехніка»,
пр. Д. Яворницького, 19, м. Дніпро, 49005, Україна
e-mail: i.khozhylo@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-8532-4108>*

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД У РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті представлено результати актуального наукового дослідження проблем застосування програмно-цільового підходу у розвитку фізичної культури і спорту в Україні в період воєнного стану. Актуальність роботи обумовлена тим, що в період воєнного стану українська держава, відповідно до норм Основного закону держави, повинна забезпечувати державні гарантії соціальних прав громадян. Мета дослідження полягає у визначенні теоретичних та практичних підходів щодо застосування програмно-цільового підходу в реалізації загальнодержавної соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні у період воєнного стану. Акцентовано, що в Україні розвиток фізичної культури і спорту є усталеним пріоритетом державної політики як в період сталого розвитку, так і в період кризових загроз (пандемія COVID-19, війна). Доведено, що на рівні імплементації конституційних гарантій держави сфера фізичної культури та спорту не має індивідуалізованого правового закріплення в Конституції України. Але вона має найбільшу правову приналежність до сфери охорони здоров'я (ст.49 Конституції України), і державні гарантії формулюються як дбайливість держави про розвиток фізичної культури в Україні. Визначено основні характеристики державної цільової програми розвитку фізичної культури і спорту: соціальність, державна гарантованість, міждисциплінарність, полісуб'єктність. Разом з тим доведено, що в державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту роль кількох центральних органів виконавчої влади носить декларативний характер, адже їх участь не фінансується основним розпорядником коштів для виконання заходів програми. Обґрунтовано, що суттєве зниження інтегрованого показника результативності виконання державної соціальної програми за 2022 рік, у порівнянні з попередніми роками, пояснюється виключно негативним впливом чинника повномасштабної війни. Визначено, що реалізація державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту корелює із завданнями Глобальних рекомендацій ВООЗ для національних урядів щодо розвитку фізичної активності для здоров'я нації.

Ключові слова: *публічне управління та адміністрування, програмно-цільовий підхід, фізична культура, спорт, охорона здоров'я, війна, COVID-19*

Як цитувати: Хожило І. І. Програмно-цільовий підхід у розвитку фізичної культури і спорту в Україні в період воєнного стану. *Державне будівництво*. 2023. № 1 (33). С. 174–186. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-15>

In cites: Khozhylo, I.I. (2023). Program-target approach to the development of physical culture and sports in Ukraine during the period of marital status. *State Formation, no. 1 (33), 174–186*. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-15> [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Українська держава вже другий рік поспіль за підтримки міжнародних партнерів протистоїть повномасштабному військовому вторгненню російського агресора [1]. Для потреб фронту та обороноздатності держава витрачає значні кошти. Однак, відповідно до конституційних гарантій [2], навіть в умовах війни, Україна як незалежна правова демократична та соціальна держава продовжує виконувати всі соціальні зобов'язання перед своїми громадянами. Одним із таких напрямків, які реалізує керівництво української держави в умовах війни, є фінансування загальнодержавних соціальних програм [3], дія яких не припинилась навіть в умовах повномасштабного вторгнення та окупації частини української території. Більш того, в умовах війни також продовжують виконуватись зобов'язання нашої держави, які були закріплені змістом Угоди про Асоціацію України з Європейським Союзом [4].

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Проблематика публічноуправлінської діяльності у сфері соціальної політики та політики охорони громадського здоров'я завжди була у центрі наукового дискурсу. Однак, здебільшого увага вітчизняних науковців фокусувалось на певних напрямках розвитку адміністрування системи охорони здоров'я. Такий підхід охоплював державницькою увагою, переважно, певні соціально-вікові групи населення або категорії пацієнтів, згрупованих за певною ознакою – хворобою чи хворобливим станом [5]. За таких умов поза межами наукового дискурсу залишались питання міжгалузевої взаємодії тих сфер суспільного життя, результат функціонування яких впливає безпосередньо на стан здоров'я та благополуччя всього населення, а не окремих груп населення чи пацієнтів. Адже ці сфери формують, закріплюють та розвивають фізично здорову українську націю шляхом здійснення єдиної державної політики здоров'язбереження за рахунок немедичних технологій та ідеології здоров'язбереження. Мова йде про розвиток фізичної культури і спорту, тобто масового спорту, актуальність яких у період пандемічної кризи стала надзвичайно високою. У сфері публічного управління наукові розробки за даним напрямком характеризують праці таких дослідників як М. Білинська, Є. Бородін, Д. Карамішев, О. Федько та ін. [6; 7; 8]. Але їх науковий доробок в сучасних умовах потребує подальшого розвитку та удосконалення. Тож в умовах дії правового режиму воєнного стану, коли рухова активність населення, а особливо дітей та молоді, є надзвичайно обмеженою, здійснення наукового дослідження на визначену тему має ознаки актуальності.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних та практичних підходів щодо застосування програмно-цільового підходу в реалізації загальнодержавної соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні у період воєнного стану.

Застосована методологія і методи. Визначена мета наукового дослідження потребувала застосування низки загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема таких як абстрактно-логічний метод, метод

аналізу та синтезу; метод структурно-функціонального аналізу; системний метод; метод порівняння; метод моніторингу та оцінювання державно-цільових програм.

Виклад основного матеріалу. Держава, виконуючи свої соціальні функції та маючи широкий спектр владних повноважень, як зазначав вітчизняний дослідник В.Д. Бакуменко, на національному рівні володіє значною кількістю різних управлінських підходів для вирішення конкретних суспільних проблем як-то розвиток соціально-економічних процесів, або з метою подолання наслідків економічної кризи чи її попередження в майбутньому [9, с. 592]. Однак найбільш затребуваним в період кризи та оптимальним стосовно співвідношення необхідних/наявних ресурсів для стабілізації та узяття під державний контроль кризового стану у певній галузі чи навіть на рівні держави частіше за все використовує програмно-цільовий підхід. На думку науковця, саме цей підхід довів ефективність свого застосування у багатьох зарубіжних країнах, яким вдалося успішно опанувати кризові явища соціально-економічного змісту. Цей інструмент реалізації державної політики забезпечує оптимальний формат поєднання цілей державної політики (окремих планів чи навіть проектів) з наявними у держави на момент кризи ресурсами на підставі розробки та упровадження цільових програм. В момент суспільної кризи перед національним урядом, центральними органами виконавчої влади постають, як першочергові, завдання щодо:

- переходу на режим централізації управління (так було в період пандемії COVID-19);
- затвердження доцільності та обґрунтованості витрачання коштів державного бюджету за певними програмними напрямками;
- дотримання контролю за використанням фінансових ресурсів держави (коштів Державного бюджету України);
- стабілізації і розвитку соціально-економічних процесів;
- координації діяльності органів державної влади для пріоритетного розв'язання певних проблем;
- подолання наслідків економічної кризи;
- превенція повторення такої кризи у найближчій перспективі [6, с. 592].

Закон України «Про державні цільові програми» [3], який було прийнято ще у 2004 р., але він чинний і сьогодні, надає визначення державних цільових програм як взаємовигідних програм, комплексу завдань чи заходів, що спрямовуються на вирішення найважливіших державних завдань за такими напрямками: розвиток держави, розвиток окремих галузей економіки, розвиток адміністративно-територіальних одиниць, а їх фінансування відбувається за рахунок коштів державного бюджету України і погоджується відповідно до умов виконання, складу органів виконавчої влади та ресурсного забезпечення [3]. Це дозволяє визначити структурно-функціональні характеристики державних цільових програм. Вони представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Структурно-функціональна характеристика державних цільових програм в Україні
Table 1

Structural and functional characteristics state targeted programs in Ukraine

№	Показник програми	Зміст показника
1	Сфера застосування державної цільової програми	Програми: -екологічні -економічні -наукові -науково-технічні -національно-культурні -соціальні -оборонні -правоохоронні -з питань розвідувальної діяльності -інші
2	Територіальний вплив програми	територія держави або її значну частину (більш ніж 2/3 областей)
3	Охоплення цільової аудиторії заходами програми	Все населення України
4	Термін реалізації	Довгострокова дія (3 роки з можливістю пролонгації або 5 років)
5	Відповідальні виконавці	Національний уряд, Центральні органи виконавчої влади, Органи місцевого самоврядування
6	Механізм фінансування	Державний бюджет України, Фінансові інвестиції міжнародних партнерів, Місцевий бюджет, інші джерела фінансування

Джерело: сформовано автором за [6, 7]

Як видно із табл. 1 та відповідно до вимог вищезазначеного закону України, державні цільові програми мають певний категоріальний розподіл:

1) загальнодержавні цільові програми різногалузевого спрямування (економіка, сфера науково-технічної діяльності, сфера соціальної політики, національно-культурний розвиток, природоохоронна діяльність, оборона держави тощо). Ця категорія програм поширюється на всю державну територію або її значну частину, має тривалий термін реалізації, реалізується центральними органами виконавчої влади та державними органами, органами місцевого самоврядування;

2) інші програми, категоріальна ознакою яких є те, що вони розробляються для вирішення конкретних завдань економічного і соціального розвитку, а також розвитку окремих галузей економічно-управлінської сфери, які потребують державної підтримки.

За даними моніторингового дослідження стану виконання державних цільових програм, яке здійснювалось Міністерством економіки, торгівлі та сільського господарства України, у 2020 році в нашій державі було

zareestrowano 15 derzawnych cilyowych program [10]. Sered nich status «Socjalna programma» mali 4 programi abo konna ceterwa programma cilyowa programma mala socjalno-orientowany zmist. I ce zrozumilo, adze na той час w socjalno-ekonomicznej sferi була znacza kriza, spricina pandemio COVID-19 [11]. I same na той час turбота derzawy pro zdorow'ja nacii skerowuwalas' ne tilki na medychnu sferu ta medychni tehnologii, a j na rozwytok sumizhnych sfer suspilnoho zhyt'ja, efekt upravlinnja yakimi spriayw rozwytku ruhowoi aktywnosti naselennja ta utwerdzennju zdorowoho sposobu zhyt'ja sered usix wикових груп naselennja, a nasampered, sered molodi.

U ramkach zaходiw z realizacii derzawnych cilyowych socjalnych program dla nas osobliwy naukowy interes predstavlye Derzawna cilyowa socjalna programma rozwytku fizychnoi kul'tury i sportu na period do 2024 roku [12], яка realizuets'ja j' s'ogodni w period dii prawowoho rezhimu woennoho stanu. Yak bachimo, fizychna kul'tura ta sport ce kategoria socjalnoji polityky derzawy. Тому u sferi socjalnoji polityky pid programno-cilyowym pidchodom chastyse za vse rozumiets'ja wykorystannja program, spriamowanyh na dosjagнення konkretnych cilyej abo wyriszennja konkretnych socjalnych problem. Cej pidchid bazuets'ja na rozrobci ta realizacii specialnych program i strategij, spriamowanyh na wdoskonalennja konkretnych sfer zhyt'ja чи wyriszennja konkretnych socjalnych problem. U ramkach programno-cilyowoho pidchodu wyznachajuts'ja konkretni cily, zawdannja ta mehanizmy jix dosjagнення, a takozh ocinjuts'ja kincewi rezultaty program. Takyj pidchid dozwoляe bilysh systemno ta cilyespriamowano wyriszuwaty konkretni problemy ta pokращuwaty konkretni aspekty suspilstwa, wodnochas cithkyshe zoseredzujuts'ja na dosjagненni konkretnych rezultatyw ta efektywnomu wykorystanni resursiw.

Pryklady programnych pidchodiw, yakі s'ogodni okresljuts'ja u witsyznjanomu prawowomu poli, swidchaj pro te, що socjalni programy powynni, persz za vse, buty spriamowanymi na pokращennja jakosti zhyt'ja, borotbu z bidnistju, posilennja socjalnoho zachystu naselennja, pokращennja umow pracі, rozwytok systemy ochorony zdorow'ja ta systemy osviti [3]. Тому dorечnym bude konstatuwaty, що na rivni witsyznjanoho zakonodawstwa pryamoho widsenennja чи implementacii sferi fizychnoi kul'tury ta sportu do kategorii socjalnych program na danyj час bezposerednjo ще ne zdjnseno. Tobto, de-jure prawowoji pryamoji implementacii ne має. Проте на практици, тобто де-факто, u sferi publічноуправлінської діяльності сфера фізичної культури та спорту завжди сприймалась як галузь соціальної сфери, адже розвиток фізичної культури і спорту тісно межує з такими традиційними сферами соціальної політики як сфера освіти та сфера охорони здоров'я. I ce dozwoляe wyznachyty pershu charakterystyky programno-cilyowoho pidchodu w realizacii zagalnoderzawnoji socjalnoji programy rozwytku fizychnoi kul'tury ta sportu – ce socjalnyts'.

Okrім того, socjalnyts' zaznachenoji derzawnoji programy, okрім wyщezaznachenoho zakonu, ґрунтуets'ja takozh na konstytucijnih normah. Tak, u st. 3 Konstytucii Ukraїny zhyt'ja i zdorow'ja lyudyny wyznachajuts'ja як

найвища соціальна цінність української держави. А зміст ст. 49 закріплює за державою обов'язок організації медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я, дбати про розвиток фізичної культури і спорту та забезпечувати санітарно-епідеміологічне благополуччя [2].

Наступна характеристика цільової програми – це загальнодержавний, правовий та довготривалий характер заходів, що реалізуються органами влади всіх рівнів. Про це свідчить низка заходів, прийнятих на рівні вищого керівництва держави (Президент України), на рівні вищого органу виконавчої влади (Уряд України), а також за участю інших суб'єктів, що реалізують державну політику України. Так, національний уряд спрямовує державницьку увагу на розвиток фізичної культури та спорту на постійній основі – і в період стабільного розвитку держави, так і в період кризового стану (пандемія COVID-19, період воєнного стану). У період суспільного благополуччя урядом України була затверджена концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року (2015 р.); Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року (2017 р.). У розпал пандемічної кризи була прийнята Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року (2020 р.) [13]. Загальнодержавний характер змісту вказаних вище нормативно-правових актів характеризує єдність основної мети державної політики, яка досягається через формування у населення України культури здорового способу життя, створення умов для розвитку сучасної і доступної спортивно-оздоровчої інфраструктури, збільшення кількості населення, яке регулярно займається руховою активністю, забезпечення підготовки, участі національної збірної команди в іміджевих змаганнях, сприяння входженню України до числа кращих спортивних держав світу. Тож через розвиток фізичної культури та спорту українська держава позиціонує себе на міжнародній арені, з одного боку, як здорова та спортивна нація, що втілює курс європейської інтеграції. А з іншого боку, українська держава виступає елементом глобальної системи охорони здоров'я та виконує рекомендації ВООЗ для національних урядів про розвиток фізичної культури та укріплення здоров'я населення [14].

Наступна характеристика – це міждисциплінарність загальнодержавної соціальної програми. Як вже зазначалось вище, сфера фізичної культури та спорту тісно межує зі сферами охорони здоров'я, освіти та молодіжної політики. Хоча у нормах Конституції України й відсутня пряме відсилання на конституційне право громадянина на розвиток фізичної культури та спорту, багато науковців визнають її опосередковану імплементацію із суміжними сферами. Так, на думку вітчизняної дослідниці А. С. Славко, право на фізичну культуру та спорт доцільно розглядати як складову права на охорону здоров'я, на належне навколишнє середовище, на розвиток молоді тощо [15]. Схожу думку висловлює й дослідник Р.В. Чередник [16]. Однак він зазначає, що характер державних гарантій стосовно фізичної культури і спорту більш за все представлено у Законі України «Про розвиток фізичної культури та спорту» [17].

Адже цей закон визначає правові, соціальні, економічні та організаційні основи фізичної культури та спорту в Україні з метою зміцнення здоров'я громадян, досягненні високого рівня працездатності та довголіття засобами фізичної культури і спорту. У цьому законі прописано механізм здійснення державного управління фізичною культурою і спортом, який реалізується через центральний орган виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту, інші органи виконавчої влади. Тобто, міждисциплінарність реалізації державно-цільової програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні регламентується на законодавчому рівні.

Так, відповідно до ст. 6 вище зазначеного закону України [17] однією із управлінських функцій Центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику України розвитку фізичної культури та спорту, визначається функція забезпечення реалізації програм розвитку фізичної культури і спорту. Тобто, відповідальним виконавцем за реалізацію державної цільової програми є Міністерство молоді та спорту України. Серед інших органів державної влади, повноваження яких здійснюються на засадах міждисциплінарного підходу, законодавчо визнані такі суб'єкти управління як:

- МОЗ України, до функцій якого належить формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я;
- Міністерство оборони України (Збройні Сили України), інші військові формування, правоохоронні органи, рятувальні та інші служби спеціального призначення;
- Мінагрополітики України, що забезпечує формування та реалізацію державної аграрної політики та керує мережею профільних навчальних закладів та установ;
- Міністерство у справах ветеранів, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, забезпечує розвиток спорту ветеранів війни;
- інші центральні органи виконавчої влади, які сприяють розвитку фізичної культури і спорту за місцем роботи та проживання громадян, взаємодіють з відповідними громадськими об'єднаннями фізкультурно-спортивної спрямованості [17].

І тут потрібно здійснити порівняльний аналіз між правовим визначенням суб'єктів реалізації заходів загальнодержавної соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту із колом тих суб'єктів, які отримали фінансування за рахунок коштів державного бюджету України для реалізації заходів загальнодержавної соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту у 2022 році (табл. 2). Дані про фінансування державної цільової програми взяті із відкритих джерел інформації, які представлені на офіційному веб порталі Міністерства молоді та спорту України [18].

Як видно із табл. 2, на практиці коло суб'єктів, які отримують державне фінансування для реалізації затверджених програмних заходів у сфері розвитку фізичної культури та спорту дещо відрізняється від тих суб'єктів, які зазначені

у ЗУ «Про фізичну культуру та спорт». Зокрема, можна звернути увагу на те, що хоч сфера фізкультури та спорту більш тяжіє до сфери охорони здоров'я у правовому полі, на практиці серед виконавців державної цільової програми розвитку фізичної культури і спорту Міністерство охорони здоров'я України не зазначено як учасник міждисциплінарної взаємодії. Така ж ситуація склалася із з іншими суб'єктами управління. Тобто маємо підстави говорити про те, що публічноуправлінська практика щодо реалізації програми розвитку фізичної культури та спорту має певні протиріччя з нормами вітчизняного права.

Таблиця 2

Перелік суб'єктів реалізації Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, які отримали державне фінансування у 2022 році

Table 2

List of entities implementing the State targeted social program development of physical culture and sports for the period until 2024, which received state funding in 2022

№	Перелік суб'єктів державного управління у сфері розвитку фізичної культури і спорту (рівень ЦОВВ)	Статус суб'єкта державного управління згідно ЗУ «Про фізичну культуру і спорт»	Суб'єкт, який отримав фінансування за рахунок коштів державної цільової соціальної програми розвитку фізкультури та спорту у 2022 році
1	Мінмолодьспорт України – виконавець програми	+	+
2	Міноборони України	+	+
3	МОН України	-	+
4	МВС України	+	+
5	МОЗ України	+	-
6	Мінагрополітики України	+	-
7	Мінветеран України	+	-

Джерело: сформовано автором за [9; 11]

Так, відповідно до змісту Закону України «Про систему громадського здоров'я» [19] центральний орган виконавчої влади, тобто МОЗ України, має дуже солідний функціонал у сфері розвитку фізичної культури та спорту. Відповідно до ст. 8 п. 20 МОЗ України затверджує норми рухової активності, показники для оцінки рівня фізичного здоров'я та рекомендації щодо оздоровчої рухової активності для дітей, дорослих та інших груп населення [19]. А у ст. 40 цього Закону України визначено перелік державних гарантій щодо збереження здоров'я та сприяння здоровому способу життя шляхом:

- організації фізичного виховання;
- формування культури здорового способу життя;
- розвитку матеріально-технічної бази масового спорту, створення умов для заняття фізичною культурою і туризмом;
- формування ціннісного ставлення юнацтва та молоді до власного здоров'я, покращення фізичного розвитку та фізичної підготовленості відповідно до вимог майбутньої професії;
- поширення в засобах масової інформації соціальної реклами, спрямованої на підтримку здорового способу життя, зокрема популяризації фізичної активності [19].

Натомість практика показує, що у 2022 році, як сказано у звіті Мінмолодьспорт України, міністерство охорони здоров'я та інші співвиконавці (див. табл. 2) не отримували державного фінансування для реалізації заходів зазначеної державної цільової програми [20].

На завершення розгляду слід сказати про аспекти моніторингу виконання державних цільових програм. Інтегрований показник щорічного самооцінювання результативності виконання Державної програми розвитку фізичної культури та спорту, яку здійснює профільне міністерство, за 2022 р. становить 16 %, що відповідає оцінці «незадовільно». Для порівняння у 2018 р. заходи такої ж програми отримали оцінку «задовільно», а інтегрований показник становив 30 %. Можна зробити висновок, що значне зниження інтегрованого показника результативності виконання програми (у 2 рази) пояснюється такими чинниками як повномасштабне вторгнення РФ, ведення активних бойових дій на території східних та південних областей України, окупація окремих регіонів, вимушена міграція населення, насамперед молоді як найбільш мобільної групи населення, до безпечних регіонів держави та до зарубіжних країн. Внаслідок цих основних причин відбулось відповідне скорочення фінансування заходів державної цільової програми.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Підсумовуючи весь матеріал, слід зробити кілька головних висновків на основі отриманих результатів наукового дослідження теоретичних та практичних підходів щодо застосування програмно-цільового підходу в реалізації загальнодержавної соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні у період воєнного стану.

Проблематика розвитку фізичної культури і спорту є державним усталеним пріоритетом внутрішньої політики української держави, актуальність якого демонструє національний уряд в період стабільного розвитку та упродовж кризових загроз (пандемія коронавірусної інфекції, збройна агресія РФ).

Правовий механізм публічного управління розвитком фізичної культури ґрунтується на ст. 49 Конституції України і відносить цей напрям державної політики, радше, до політики у сфері охорони здоров'я. Крім того, правовий

механізм державного управління у зазначеній сфері реалізується на підставі профільних законів України, стратегій, концепцій та програм.

Державна політика України щодо розвитку фізичної культури і спорту реалізується на національному рівні управління Міністерством у справах молоді та спорту, а інструментом її реалізації є загальнодержавна соціальна цільова програма, яка розробляється в рамках державної стратегії із залученням інших центральних органів влади як співвиконавців програми.

Реалізація державної соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту має ознаки соціальності, державної гарантованості, міждисциплінарності та полісуб'єктності. Але практика її реалізації залишає МОЗ України як центральний орган виконавчої влади поза межами учасників-співвиконавців. Такий підхід вступає у протиріччя з нормами Закону України «Про систему громадського здоров'я», який визначає певні функції управління за цим міністерством, зокрема функції щодо розробки показників моніторингу фізичного здоров'я для різних вікових груп населення.

Фактор повномасштабної війни став головним чинником незадовільної оцінки виконання державної цільової програми у 2022 році, внаслідок чого скоротився загальний бюджет програми, а низка програмних заходів залишилась невиконаною.

Означена тема наукового дослідження потребує подальшого розвитку, адже її актуальність ґрунтується на стратегічних документах державної політики у сфері охорони здоров'я, розвитку фізичної культури та спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Конституція України : прийн. на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : зі змінами згідно закону України від 21 лют. 2014 р. № 742-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Про державні цільові програми : Закон України 18 березня 2004 року № 1621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2591
5. Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я НК 025:2021. URL: <https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/nacjonalnyj-klasifikator-nk-025.pdf>
6. Бородін Є., Макашов В. Управлінська діяльність у сфері оздоровчого фізичного здоров'я населення у великих містах Європи: аналіз підходів. *Аспекти публічного управління*. 2020. № 8(6). С. 221–229. DOI: <https://doi.org/10.15421/1520120>
7. Karamyshev D., Prasol V. The non-governmental public health sector as an object of public administration. *East journal of security studies*. 2020. № 6(1). С. 85–97. URL: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/52>
8. Федько О. А. Моделювання управлінського впливу на суспільне здоров'я в умовах зміни термінальних цінностей в процесі суспільної трансформації. *Лікарська справа*. 2010. № 3-4. С. 100–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LiSp_2010_3-4_19

9. Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
10. Мінекономіки України. Стан виконання державних цільових програм у 2020 році. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=596b21d3-ca3d-411e-aaf5-65773ba21e56&title=StanVikonanniaDerzhavnikhTsilovikhProgramU2020-Rotsi>
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 30.03.2020 № 540. URL: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2020/02042020/56d97d53-c0bc-4965-8598-368e403e7548.pdf
12. Про затвердження державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року : Постанова КМУ від 1 березня 2017 р. № 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text>
13. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року : Постанова КМУ від 4 листопада 2020 р. № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#n9>
14. WHO. Global recommendations on physical activity for health; 2010. URL: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979_eng.pdf?sequence=1
15. Славко А. С. Право на спорт у конституційному законодавстві: порівняльно-правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. 69–74. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.12>
16. Чередник Р. В. Джерела (форми) спортивного права України. С. 279–289. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1165/Cherednik.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
17. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р., № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
18. Офіційний вебпортал Міністерство молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/>
19. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 6 вересня 2022 року № 2573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>
20. Звіт про хід виконання Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року у 2022 році. URL: <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/derzhavna-programa-z-rozvitku-fizichnoyi-kulturi-i-sportu/zviti>

Стаття надійшла до редакції 12.05.2023 р.

Стаття рекомендована до друку 18.06.2023 р.

Khozhylo I. I.,

*Doctor of Science of Public Administration, Full Professor,
Dnipro University of Technology,*

19 Dmytro Yavornytskyi Ave., Dnipro, 49005, Ukraine

e-mail: i.khozhylo@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-8532-4108>

PROGRAM-TARGET APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN UKRAINE DURING THE PERIOD OF MARITAL STATUS

Annotation. The article presents the results of an up-to-date scientific study of the problems of applying the program-targeted approach in the development of physical culture and sports in Ukraine during the period of martial law. The relevance of the work is due to the fact that during the period of martial law, the Ukrainian state, in accordance with the norms of the Basic Law of the state, must provide state guarantees of citizens' social rights. The purpose of the research is to

determine the theoretical and practical approaches to the application of the program-target approach in the implementation of the national social program for the development of physical culture and sports in Ukraine during the period of martial law. It is emphasized that in Ukraine, the development of physical culture and sports is an established priority of state policy both in the period of sustainable development and in the period of crisis threats (the COVID-19 pandemic, war). It has been proven that at the level of implementation of the constitutional guarantees of the state, the sphere of physical culture and sports does not have an individualized legal anchoring in the Constitution of Ukraine. But it has the largest legal affiliation in the field of health care (Article 49 of the Constitution of Ukraine), and state guarantees are formulated as the state's care for the development of physical culture in Ukraine. The main characteristics of the state target program for the development of physical culture and sports are defined: sociality, state guarantee, interdisciplinary, polysubjectivity. At the same time, it has been proven that in the state targeted social program for the development of physical culture and sports, the role of several central executive bodies is declarative in nature, because their participation is not financed by the main manager of funds for the implementation of the program's activities. It is substantiated that the significant decrease in the integrated performance indicator of the implementation of the state social program for 2022, in comparison with previous years, is explained exclusively by the negative influence of the factor of full-scale war. It was determined that the implementation of the state targeted social program for the development of physical culture and sports correlates with the tasks of the WHO Global Recommendations for national governments regarding the development of physical activity for the health of the nation.

Keywords: *public management and administration, programmatic approach, physical culture, sports, health care, war, COVID-19.*

REFERENCES

1. Ukaz Prezidenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini» vid 24.02.2022 r. No. 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Konstytutsiia Ukrainy: pryin. na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r.: zi zminamy zghidno zakonu Ukrainy vid 21 liut. 2014 r. No. 742-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
3. Pro derzhavni tsilovi prohramy: zakon Ukrainy 18 bereznia 2004 roku No. 1621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
4. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2591
5. Klasyfikator khvorob ta sporidnenykh problem okhorony zdorovia NK 025:2021. URL: <https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/naczionalnyj-klasyfikator-nk-025.pdf> [in Ukraine].
6. Borodin, Ye., & Makashov, V. (2020). Upravlinska diialnist u sferi ozdorovchoho fizychnoho zdorovia naseleattia u velykykh mistakh Yevropy: analiz pidkhodiv. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 8(6), 221–229. DOI: <https://doi.org/10.15421/1520120> [in Ukraine].
7. Karamyshev, D., & Prasol, V. (2020). The non-governmental public health sector as an object of public administration. *East journal of security studies*, 6(1), 85–97. URL: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/52>
8. Fedko, O.A. Modeliuvannia upravlinskoho vplyvu na suspilne zdorovia v umovakh zminy terminalnykh tsinnosti v protsesi suspilnoi transformatsii. *Likarska sprava*, 2010, no. 3-4, 100–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LiSp_2010_3-4_19 [in Ukraine].
9. Kovbasiuk, Yu.V., Troshchynskoho, V.P., Surmina, Yu.P. (Eds.) (2010). *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia*. Kyiv: NADU [in Ukraine].

10. Minekonomiky Ukrainy. Stan vykonannia derzhavnykh tsilovykh proham u 2020 rotsi. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=596b21d3-ca3d-411e-aaf5-65773ba21e56&title=StanVikonanniaDerzhavnykhTsilovykhProgramU2020-Rotsi>
11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zapobihannia vynyknennia i poshyrennia koronavirusnoi khvoroby (COVID-19): Zakon Ukrainy vid 30.03.2020 No. 540. URL: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2020/02042020/56d97d53-c0bc-4965-8598-368e403e7548.pdf
12. Pro zatverdzhennia derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohamy rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2024 roku: Postanova KMU vid 1 bereznia 2017 r. No. 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text> [in Ukraine].
13. Pro zatverdzhennia Stratehii rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2028 roku: Postanova KMU vid 4 lystopada 2020 r. No. 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#n9> [in Ukraine].
14. WHO. Global recommendations on physical activity for health; 2010. URL: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979_eng.pdf?sequence=1
15. Slavko, A.S. (2022). Pravo na sport u konstytutsiinomu zakonodavstvi: Porivnialno-pravovy aspekt. *Analitychno-porivnialne pravoznnavstvo, no 4, 69–74*. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.12> [in Ukraine].
16. Cherednyk, R.V. Dzherela (formy) sportyvnoho prava Ukrainy. S. 279-289. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1165/Cherednik.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukraine].
17. Pro fizychnu kulturu i sport: Zakon Ukrainy vid 24.12.1993 r. No. 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
18. Ofitsiinyi vebportal Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. URL: <https://mms.gov.ua/>
19. Pro systemu hromadskoho zdorovia: Zakon Ukrainy vid 6 veresnia 2022 roku No. 2573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>
20. Zvit pro khid vykonannia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohamy rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2024 roku u 2022 rotsi. URL: <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/derzhavna-programa-z-rozvitku-fizichnoyi-kulturi-i-sportu/zviti> [in Ukraine].

The article was received by the editors 12.05.2023.

The article is recommended for printing 18.06.2023.